

ΟΥΚ ΑΠΟΛΕΙΠΕΙΝ Ο ΘΕΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΝ ...

(λόγος παραμυθητικός προς περιλειπομένους)

1. Ο Αντώνης Κονταράτος σωματικά δεν βρίσκεται ανάμεσά μας. Ο ίδιος το 2004 στο βιβλίο του «Η Αρχαιοελληνική Πρόκληση» γράφει προφητικά: «Το βιβλίο αυτό αφήνω πνευματική κληρονομιά στα εγγόνια μου, για να εκτιμήσουν την Ελληνική τους Καταγωγή, όταν ωριμάσουν, και για να θυμούνται τον παππού τους, όταν πια δεν θα υπάρχει». Και η ώρα της μνήμης του θάττον ελήλυθεν για όλους μας.

2. Ευτυχώς όμως η ύπαρξη δεν αναφέρεται μόνον στα όντα του αισθητού κόσμου, αλλά και στα όντα κάθε δυνατού κόσμου. Και η πνευματική ουσία του Κονταράτου, ελεύθερη από γήινους δεσμούς, υπάρχει από εδώ και πέρα σε κάποιον άλλον δυνατό κόσμο, ασχέτως εάν δεν γίνεται δια των αισθήσεων αντιληπτή. Άλλωστε τα αντικείμενα των αισθήσεων δεν είναι και τα σημαντικότερα στο Σύμπαν. «Νούς οράι και νούς ακούει, τάλλα κωφά και τυφλά», κατά τον Επίχαρμον (απόσπασμα 12). [Ο Νούς βλέπει και ο νούς ακούει, τα αυτιά είναι κωφά και τα μάτια είναι τυφλά]. Με αυτή την προϋπόθεση, θα αφιερώσουμε στον εκλιπόντα αγαπημένο φίλο μας Αντώνη Κονταράτο μερικές απλές σκέψεις.

3. Ο Πλάτων στον διάλογο «Φαίδρος» τονίζει: «Ψυχή πάσα αθάνατος. Το γαρ αεικίνητον αθάνατον. Το δε άλλο κινούν και υπ' άλλου κινούμενον, παύλαν έχον κινήσεως, παύλαν έχει ζωής. Μόνον δη το αυτό κινούν, άτε ουκ απολείπον εαυτό, ούποτε λήγει κινούμενον, αλλά και τοις άλλοις όσα κινείται τούτο πηγή και αρχή κινήσεως» (Φαίδρος, 245 c 5-9)

[Κάθε ψυχή είναι αθάνατη. Γιατί εκείνο που πάντα κινείται είναι αθάνατο, ενώ εκείνο που κινεί κάποιο άλλο και κινείται από κάποιο άλλο, μια που έχει τέλος στην κίνησή του, έχει τέλος και στην ζωή του. Μόνον λοιπόν εκείνο που κινείται μοναχό του, επειδή δεν αφήνει ποτέ τον εαυτό του, δεν παύει ποτέ και να κινείται, αλλά αυτό είναι η πηγή και η αρχή και για την κίνηση των άλλων όσα κινούνται].

Εάν η ψυχή δεν είναι αθάνατη και τα πάντα τελειώνουν στον τάφο, τότε όλη η ζωή του ανθρώπου είναι μάταιη. Δεν είναι τυχαίο που όλες οι θρησκείες στηρίζονται στην αθανασία της ψυχής. Είναι κάτι που γαληνεύει τις ψυχές των εναπομενόντων, των περιλειπομένων. Απλώς ο Πλάτων στον «Φαίδωνα» προσπαθεί να συνθέση αποδείξεις περί της ουσίας και της αθανασίας της ψυχής.

4. Ο Αντώνης Κονταράτος είχε υπερβή τις τρεις πρώτες βαθμίδες της Παιδείας: την *εικασίαν* (την ενασχόληση με τα ομοιώματα των αισθητών όντων), την *πίστιν* [εμπιστοσύνη στις αισθήσεις] (την ενασχόληση με τα ίδια τα αισθητά όντα) και την *διάνοιαν* (την ενασχόληση με τα λογικά

επιχειρήματα και κατ' επέκταση με τις επιστήμες) και είχε ανέλθει στην υψηλή βαθμίδα της νοήσεως (στην βαθμίδα δηλαδή της ενασχολήσεως με τις ίδιες τις ιδέες και με τα νοητά όντα). Εκείνο όμως που τον χαρακτήριζε και θα σφραγίσει αιωνίως το πέρασμά του από την Γη, είναι η μεγάλη του καρδιά. Η καλοσύνη του και η αγάπη του για όλους τους ανθρώπους, ανεξαρτήτως κοινωνικής θέσεως και γραμματικών γνώσεων. Αντίθετα προς τους δουλοπρεπείς που φέρονται σκαιώς στους κατωτέρους τους και δουλικά στους ανωτέρους τους, ο Αντώνης Κονταράτος φερόταν με τον ίδιο σεβασμό και με τον ίδιο ανθρωπισμό σε όλους. Και ήξερε να ακούη με προσοχή τα προβλήματα των ανθρώπων. Και ήξερε να δίνη λύσεις εκεί που άλλοι δεν μπορούσαν ή δεν ήθελαν.

5. Όσοι δεν αγαπούν είναι κατά τεκμήριον αδύναμοι και δυστυχισμένοι. Για όσους όμως αγαπούν, ισχύουν τα εξής: «Όταν αγαπάς λίγο, δίνεις λίγο. Όταν αγαπάς πολύ, δίνεις πολύ. Και όταν αγαπάς υπερβολικά, δίνεις τον εαυτό σου». Ο Αντώνης Κονταράτος αγαπούσε υπερβολικά τους ανθρώπους και έδινε συνεχώς τον εαυτό του. Όσπου έδωσε και την ίδια του την ζωή υπέρ των άλλων, προσπαθώντας να εξοπλίση, να οργανώσει και να διοικήση το μεγαλύτερο Νοσοκομείο της Ελλάδος, ώστε να προσφέρει επαρκή βοήθεια σε όλους τους ασθενείς.

6. Κάθε γεγονός, που δεν το χωρά ο νούς του ανθρώπου, θεωρείται μυστήριο. Υπάρχουν πολλά μυστήρια από την αρχαία εποχή μέχρι και σήμερα. Δεν υπάρχει όμως μεγαλύτερο μυστήριο από το μυστήριο του θανάτου. Και μάλιστα, κατά την Ακολουθία των Κεκοιμημένων του Ιωάννη Δαμασκηνού: «Όντως φοβερώτατον το του θανάτου μυστήριο, Πώς ψυχή εκ του σώματος βιαίως χωρίζεται εκ της αρμονίας, και της συμφυΐας ο φυσικώτατος δεσμός Θείωι βουλήματι αποτέμνεται» [Όντως είναι φοβερώτατο το μυστήριο του θανάτου, πώς δηλαδή η ψυχή βιαίως χωρίζεται από την συναρμογή που είχε με το σώμα και πώς ο εντελώς φυσικός δεσμός της συμφυΐας αποκόπτεται με θεϊκή απόφαση].

7. Εμείς οι Έλληνες όμως έχουμε και τους Προσωκρατικούς μας. Ο Ηράκλειτος, που διέβλεπε στα πάντα την ενότητα των αντιθέτων, την περίφημη «παλίντροπον αρμονίην», τονίζει:

«Ταυτόν ἐνὶ ζών και τεθνηκός,
Εγρηγορός και καθεύδον,
Νέον και γηραιόν.

Τάδε γαρ μεταπεσόντα εκείνά ἐστί

Κακείνα πάλιν μεταπεσόντα ταύτα» (Ηράκλειτος, απόσπασμα 88).

[Το ίδιο πράγμα είναι το ζωντανό και το πεθαμένο,

το εν εγρηγόρσει και το κοιμισμένο,
το νέο και το γερασμένο.

Διότι τα πρώτα όταν αλλάζουν μεταπίπτουν στα δεύτερα
Και τα δεύτερα όταν αλλάζουν μεταπίπτουν στα πρώτα].

8. Ο Αντώνης Κονταράτος με την γαλήνη της μορφής του, το χαμόγελό του και την διαρκή διερεύνηση των πάντων, θυμίζει τον Σωκράτη. Και για τον Σωκράτη η Φιλοσοφία αποτελεί την Μέγιστη Μουσική και το Σπουδαιότερο τμήμα της Φιλοσοφίας είναι η Μελέτη του Θανάτου. Η καλύτερη Μουσική είναι αυτή που δεν ακούγεται, όπως πρέσβευαν και οι πυθαγόρειοι. Η καλύτερη Μουσική είναι η ενασχόληση με τα έργα των Μουσών, με τις τέχνες δηλαδή και τις επιστήμες.

9. Στο δεσμοτήριο, που βρίσκεται στα νοτιοδυτικά της Αρχαίας Αγοράς των Αθηνών, ο Σωκράτης λίγες ώρες πριν πη το κώνειο διαλέγεται με τους μαθητές του περί ψυχής και τους διηγείται ένα όνειρο, που έβλεπε πολλές φορές στον ύπνο του:

«Πολλάκις μοι φοιτών το αυτό ενύπνιον εν τω παρελθόντι βίω, άλλοτ' εν άλλη όψει φαινόμενον, τα αυτά δε λέγον, «Ω Σώκρατες, έφη, μουσικήν ποίει και εργάζου. Και εμοί ούτω το ενύπνιον όπερ έπραττον τούτο επικελεύειν, μουσικήν ποιείν, ως φιλοσοφίας μεν ούσης μεγίστης μουσικής, εμού δε τούτο πράττοντος» (Πλάτων, Φαίδων, 60-61).

[Πολλές φορές μου ερχόταν στον ύπνο μου τα περασμένα χρόνια το ίδιο όνειρο, κάθε φορά σε άλλη συνάφεια, και μου έλεγε τα ίδια: Σωκράτη, έλεγε, να κάνης Μουσική και να εργάζεσαι. Και σε μένα φάνηκε ότι το όνειρο με προέτρεπε να κάνω εκείνο που ακριβώς έκανα, δηλαδή να κάνω μουσική, αφού κατά την γνώμη μου η Φιλοσοφία είναι η Μέγιστη Μουσική και εγώ φιλοσοφούσα].

10. Και ύστερα από λίγο στο ίδιο δεσμοτήριο ο Σωκράτης συνεχίζει:

«Εάν μεν (η ψυχή) καθαρά απαλλάττηται, μηδέν του σώματος συνεφέλκουσα, άτε ουδέν κοινωνούσα αυτώ εν τω βίω εκούσα είναι, αλλά φεύγουσα αυτό και συνηθροισμένη αυτή εις εαυτήν, άτε μελετώσα αεί τούτο – το δε ουδέν άλλο εστί η ορθώς φιλοσοφούσα και τω όντι τεθνάναι μελετώσα ραδίως. Η ου τούτ' αν είη μελέτη θανάτου;» (Πλάτων, Φαίδων, 80).

[Εάν η ψυχή αποχωρίζεται από το σώμα αμόλυντη από αυτό, καθαρή, χωρίς να παρασύρη μαζί της τίποτε το σωματικό, επειδή, στην γήινη ζωή της, όσο μπορούσε να βρίσκεται σε επικοινωνία με το σώμα, το απέφευγε και ήταν αυτοσυγκεντρωμένη, όπως προσπαθεί να είναι πάντα, πράγμα

που σημαίνει, βεβαίως, ότι ορθώς φιλοσοφούσε και προετοιμαζόταν να πεθάνη χωρίς δυσκολία. Ή δεν είναι αυτό μελέτη θανάτου;].

Ο Φιλόσοφος λοιπόν, ή Σωκράτης λέγεται ή Κονταράτος, προετοιμάζεται μία ολόκληρη ζωή και φιλοσοφεί για τον θάνατο, αλλά δεν τον επιδιώκει και δεν τον επισπεύδει. Απλώς δεν το φοβάται καθόλου.

«Τωι όντι άρα οι ορθώς φιλοσοφούντες αποθνήσκουν μελετώσι και το τεθνάναι ήκιστα αυτοίς ανθρώπων φοβερόν», διότι «τούτο θάνατος ονομάζεται, λύσις και χωρισμός ψυχής και σώματος» (Πλάτων, Φαίδων, 67).

11. Σήμερα θρηνούμε την σωματική απώλεια ενός μεγάλου Σαντορινιού, ενός μεγάλου Έλληνα και ενός μεγάλου Ανθρώπου.

Ο Καθηγητής Αντώνης Νικ. Κονταράτος γεννήθηκε στην Αθήνα το 1933. Σπούδασε Ηλεκτρολόγος Μηχανικός στο Τεχνολογικό Ινστιτούτο της Μασσαχουσέτης (Μ.Ι.Τ.), στο Τεχνολογικό Ινστιτούτο της Καλιφόρνιας και στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Υπηρέτησε σε αμέτρητες ανώτατες διοικητικές και διευθυντικές θέσεις στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό και είχε ουσιαστική συμμετοχή σε 7 από τα σημαντικότερα προγράμματα των Η.Π.Α. μεταξύ των οποίων: Στο εθνικό διαστημικό πρόγραμμα, Στο εθνικό αντικαρκινικό πρόγραμμα, και Στο εθνικό πρόγραμμα καταπολέμησης του AIDS. Για τις προσφορές του αυτές τιμήθηκε με τρία βραβεία από την κυβέρνηση και βιομηχανία των Η.Π.Α. Το 1976 εξελέγη τακτικός καθηγητής στον τομέα Διοικήσεως της Πολυτεχνικής Σχολής του πανεπιστημίου Πατρών. Τα τελευταία χρόνια ήταν Διοικητής του Νοσοκομείου «ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ». Και τι δεν έκανε για να αποκτήσει το Νοσοκομείο αυτό την δέουσα τεχνολογία και το απαραίτητο προσωπικό. Σε πολλές περιπτώσεις όμως δεν υπήρχαν ευήκοα ώτα. Και ο νοών νοεΐτω.

Τέλος, ήταν ιδρυτικό Μέλος και Αντιπρόεδρος της Ε.Μ.Α.Ε.Μ. (Εταιρείας Μελέτης Αρχαίας Ελληνικής Μυθολογίας), που ερευνά σεμνά και συστηματικά το παρθένο έδαφος της επισημάνσεως πυρήνων επιστημονικής αληθείας στους αρχαίους ελληνικούς γνήσιους μύθους.

12. Το συγγραφικό του έργο περιλαμβάνει είκοσι δύο βιβλία, καθώς και πάνω από σαράντα τεχνικές εργασίες και σχεδιασμούς ερευνητικών προγραμμάτων. Θα μνημονεύσουμε μόνον τα βιβλία του:

α. *Επί του Φαινομένου της Ηλεκτρικής Διασπάσεως του Ατμοσφαιρικού Αέρος*, ΕΜΠ, 1960.

β. *Εγχειρίδιο Χειριστού Ηλεκτρικού Πίνακος Ατμοηλεκτρικού Σταθμού Πτολεμαΐδας*, ΔΕΗ, 1960.

γ. *Αναδρομή στην Προϊστορία της Σαντορίνης*, 1970.

δ. *Santorini: The Volcanic Island in the Aegean Sea that Shaped the Western Culture*, Αθήνα, 1985.

ε. *Σαντορίνη: Πορεία στο Χρόνο*, Ηλιότοπος, 2007. Ένα βιβλίο γενικού ενδιαφέροντος για τη Σαντορίνη διερευνά με κάθε λεπτομέρεια τη γεωμορφολογία, τη γεωλογία, την ηφαιστειολογία, τη μυθολογία, αρχαιολογία, ιστορία και λαογραφία του νησιού, του οποίου η καταστροφή φαίνεται να συνέβαλε έμμεσα στη διαμόρφωση του δυτικού πολιτισμού.

στ. *Το Συναρπαστικό Ταξίδι στο Φεγγάρι: από τη Φαντασία του Ιουλίου Βερν στην πραγματικότητα του Απόλλωνα*, Εκδόσεις Καστανιώτη, 1980.

ζ. *Οικονομική και Κοινωνική Ανάπτυξη: μια διηγηματική προσέγγιση*, Εκδόσεις ΕΛΚΕΠΑ, 1996.

η. *Οικολογικός και Κοινωνικός Επανασχεδιασμός: μια επιστημονική τεκμηρίωση*, Εκδόσεις ΕΛΚΕΠΑ, 1996.

θ. *Αρχές Διοικήσεως*, Πολυτεχνική Σχολή Πανεπιστημίου Πατρών, 1983.

ι. *Η Τέχνη της Διοίκησης των Επιχειρήσεων*, Β' Έκδοση επαυξημένη, Εκδόσεις ΕΛΚΕΠΑ, 1992.

ια. *Το Μυστικό της Ηγεσίας*, Εκδόσεις ΕΛΚΕΠΑ, 1994 (με τον Kenneth Blanchard).

ιβ. *Ξενοφών: Αρχαίος θεμελιωτής της σύγχρονης Διοίκησης*, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας, 1996.

ιγ. *Τα Αρχαία Μυστήρια*, Εκδόσεις Σίγρις, 1999.

ιδ. *Η Τέχνη της Διοίκησης της Επιστημονικής και Τεχνολογικής Έρευνας: οδηγός επιστημονικής ανακάλυψης, τεχνολογικής καινοτομίας και επιχειρηματικής καινοτοπίας*, ΕΙΕ, 2006.

ιε. *Η Τέχνη Διοίκησης των Νοσοκομείων*, Εκδόσεις Παρισιάνου, 2003.

ιστ. Αναζητώντας Νόημα Ζωής: Επιστήμη - Αποκρυφισμός, Εκδόσεις Γκοβόστη, 2003.

ιζ. Η Αρχαιοελληνική Πρόκληση: Στοχασμός και Πράξη, Εκδόσεις Γκοβόστη, 2004, 2006.

ιη. Υπαρξιακός Προβληματισμός και Επιστημονικές Προσεγγίσεις, Εκδόσεις Γκοβόστη, 2004, 2006.

ιθ. Χρονογραφία της Κατάκτησης του Αέρα και του Διαστήματος (υπό έκδοση).

κ. Η Τέχνη της Διοίκησης του Επιστημονικού Προσωπικού, Γκοβόστης, 2008.

κα. Η Κατάρρευση του Κόσμου, Εκδόσεις Γκοβόστη, 2008.

κβ. Τελευταίο του βιβλίο το οποίο και επιμελήθηκε όντας κλινήρης ήταν το φωτογραφικό του Λεύκωμα : «ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ: Πύργος και Αθηνιός, αναμνηστικές φωτογραφίες πριν από το σεισμό του 1956». Το βιβλίο παραχωρήθηκε από τους συντελεστές και το χορηγό στην Εστία Πύργου Θήρας για την ενίσχυση των δραστηριοτήτων της.

13. Τιμητικές Διακρίσεις του Αντώνη Κονταράτου

α. Αριστούχος Διδάκτωρ του Ε.Μ.Π., 1960.

β. Apollo Achievement Award for “Dedicated Service to the Nation as a Member of the Team which First Landed Man on the Moon”, National Aeronautics and Space Administration, 1969.

γ. Tektite II Participation Award Certificate for “Contributions to Man’s Early Exploration of the Ocean Floor”, U.S. Department of the Interior, 1970.

δ. Special Award Certificate for “Contributions to Manned Space Flight” American Telephone and Telegraph Company, 1971.

ε. Μνεία σταδιοδρομίας στο βιογραφικό λεξικό “American Men of Science”.

στ. Πλακέτα, “Τιμής Ἐνεκεν” από το Πανεπιστήμιο Πατρών, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Μηχανολόγων Μηχανικών, για το παρασχεθέν διδακτικό έργο.

14. Συμμετοχή του στα Διεθνή Συνέδρια για την Ατλαντίδα

Α. Στο 1^ο Διεθνές Συνέδριο, που έγινε τον Ιούλιο του 2005 στην Μήλο, ο Αντώνης Κονταράτος μίλησε με θέμα: «Ατλαντίδα: Εάν, πότε και πού;» και κάλεσε τους συνέδρους να συμφωνήσουν στην ανάγκη ύπαρξης κριτηρίων και πρότεινε, με βάση τις μαρτυρίες του Πλάτωνα, να ορισθούν τα ακόλουθα δέκα κριτήρια.

1. Η μητρόπολη της Ατλαντίδος πρέπει να ήταν ένα νησί, το οποίο είτε πια να μην υπάρχει είτε να υπάρχει ακόμη κάποιο τμήμα του.
2. Η μητρόπολη της Ατλαντίδος πρέπει να είχε μια μοναδική γεωμορφολογία, αποτελούμενη από εναλλασσόμενους δακτυλίους ξηράς και θάλασσας με ένα κεντρικό νησί στο μέσον.
3. Η Ατλαντίδα πρέπει να βρισκόταν έξω από τις Στήλες του Ηρακλή.
4. Η Ατλαντίδα (μητρόπολη και υπόλοιπη χώρα) πρέπει να είχε το μέγεθος ηπείρου.
5. Η Ατλαντίδα πρέπει να φιλοξενούσε έναν ανεπτυγμένο πληθυσμό εγγράμματο, με μεταλλουργικές γνώσεις και ναυτική εμπειρία.
6. Η Ατλαντίδα πρέπει να ήταν εύκολα προσεγγίσιμη από τους Αθηναίους.
7. Η Ατλαντίδα πρέπει να βρισκόταν σε εμπόλεμη κατάσταση με τους Αθηναίους.
8. Η μητρόπολη της Ατλαντίδος πρέπει να υπέστη μία φυσική καταστροφή ανεπανάληπτης σφοδρότητας.
9. Η μητρόπολη της Ατλαντίδος πρέπει να καταποντίστηκε μετά την καταστροφή της.
10. Η καταστροφή της Ατλαντίδος πρέπει να συνέβη το 9.600 π.Χ. κατά τον Πλάτωνα.

Ο Αντώνης Κονταράτος τόνισε ότι δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ορισμένες μαρτυρίες του Πλάτωνα, πάνω στις οποίες βασίστηκαν τα παραπάνω κριτήρια, δεν συμφωνούν με τα αρχαιολογικά δεδομένα. Όμως, κάθε πρόταση αλλαγής ή καταργήσεως κριτηρίων και τελικώς η οριστική

αποδοχή συγκεκριμένων κριτηρίων πρέπει να προέλθει μετά από κοινή επιστημονική συναίνεση.

Σύμφωνα με τους διάλογους του Πλάτωνος, η Ατλαντίδα ήταν ένα νησί κράτος που υπήρχε πριν από περισσότερα από 12.000 χρόνια. Είχε κατοικηθεί από αριστοκρατική και ισχυρή φυλή που απολάμβανε μεγάλο πλούτο χάρη στις φυσικές της πηγές και τον γεωγραφικό της σχεδιασμό που την είχαν καταστήσει σημαντικό κέντρο εμπορίου.

Οι κάτοικοι της Ατλαντίδος ζούσαν απλά και ενάρετα για πολλές γενιές. Όπως καταγράφει ο Πλάτων, σιγά σιγά άλλαζαν συμπεριφορά, καθώς η πλεονεξία και η ισχύς άρχισαν να τους διαφθείρουν. Τελικά ο Ζεύς απάντησε στην ανηθικότητά τους με μία άγρια τιμωρία: με ένα ισχυρό κύμα η θάλασσα "κατάπιε" το νησί και τους κατοίκους του.

Για πολλά χρόνια αυτή η ιστορία έχει τραβήξει την προσοχή και τον θαυμασμό των ειδικών και ανθρώπων σε όλο τον κόσμο, οι οποίοι αναζητούν τα στοιχεία εκείνα που θα οδηγήσουν στη λύση αυτού του μυστηριώδους γρίφου. Ποια ήταν η αληθινή τοποθεσία της Ατλαντίδος; Μήπως η όλη ιστορία είναι μία υπερβολή βασιζόμενη στην πτώση του κρητικού πολιτισμού και την καταστροφή της Θήρας ή σε κάποιο άλλο μεγάλο γεγονός; Πότε ακριβώς υπήρχε; Ποια είναι η αλήθεια για την καταστροφή της; Υπήρχε πράγματι ή ήταν τελικά ένας μύθος σύμφωνα με τις περιγραφές του Πλάτωνα για ένα τέλειο κράτος;

Β. Στο 2^ο Διεθνές Συνέδριο για την Ατλαντίδα, που έγινε τον Νοέμβριο του 2008 στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, στην Αθήνα, ο Αντώνης Κονταράτος παρουσίασε την ανακοίνωσή του με θέμα:

«Επανεξετάζοντας την ιστορία της Ατλαντίδος, Τρία γεγονότα που διαμόρφωσαν τον μύθο».

Προς τιμήν του Αντώνη Κονταράτου παραθέτουμε την περίληψη της ανακοινώσεώς του, που ήταν και η τελευταία επιστημονική του ανακοίνωση (Η πλήρης μελέτη του αποτελείται από κείμενο 72 σελίδων με 7 σχήματα, 4 χάρτες και 226 παραπομπές):

«Το πρώτο καίριο ερώτημα είναι αν η ιστορία της Ατλαντίδος είναι πραγματική ή φανταστική. Η απάντηση, κατά την προσωπική μου άποψη, είναι ότι εμπεριέχει στοιχεία πραγματικότητας, που συνταιριάζονται για να μεγιστοποιήσουν τη δραματικότητα της αφήγησης. Την άποψη αυτή ενισχύει και ο ίδιος ο Πλάτων όταν στο κείμενό του επιμένει 22 φορές ότι η ιστορία του είναι αληθινή. Παράλληλα, παρουσιάζει και μία

παράπλευρη υποστηρικτική πλοκή, που αφορά τις προθέσεις του Σόλωνος να γράψει σχετικό ποίημα, ενισχύοντας πρόσθετα τις δηλώσεις του και την επιμονή του ότι πρόκειται περί αληθινής ιστορίας.

»Το δεύτερο κύριο ερώτημα είναι εάν η ιστορία της Ατλαντίδος προσφέρει αρκετά στοιχεία για τον προσδιορισμό της στο χάρτη. Από τη μελέτη των κειμένων του Πλάτωνα προκύπτουν 42 προσδιοριστικά στοιχεία, που ως καθοδηγητικά κριτήρια μπορούν να κατευθύνουν τις προσπάθειες των ερευνητών να αναζητήσουν και να εντοπίσουν το χαμένο νησί. Όμως, καμία από τις γεωγραφικές θέσεις που έχουν προταθεί κατά καιρούς μέχρι σήμερα δεν πληροί και τα 42 κριτήρια, αφήνοντας, μάλιστα, πολλά κενά. Έτσι, μοιραία οδηγείται κανείς σε άλλες παραγωγικότερες σκέψεις. Μπορεί, δηλαδή, ο Πλάτων να συνδύασε τρία καίρια ξεχωριστά και ανεξάρτητα γεγονότα, που συνέβησαν 800 περίπου χρόνια πριν την εποχή του, σε μια ενιαία αφήγηση για να την κάνει πιο συναρπαστική. Να σημειωθεί ότι πρωτίστη πρόθεση του Πλάτωνος δεν ήταν να περιγράψει την Ατλαντίδα, αλλά να διδάξει ότι η αλαζονική περιφρόνηση της θείας επιταγής επισύρει σκληρή τιμωρία.

»Ποια μπορεί τώρα να ήταν τα τρία αυτά ξεχωριστά γεγονότα; Ένα γεγονός ήταν η ξαφνική καταστροφή ενός νησιού σε μία μέρα και νύχτα. Ένα άλλο γεγονός ήταν ο πόλεμος των Αιγυπτίων εναντίον των Ατλάντων, στον οποίο πόλεμο συνέβαλλαν και οι Αθηναίοι. Ένα τρίτο γεγονός ήταν η παρουσία της μοναδικής γεωμορφολογίας της Ατλαντίδος, αποτελούμενης από ομόκεντρους εναλλακτικούς δακτυλίους ξηράς και θάλασσας.

»Στο σημείο αυτό πρέπει να διευκρινισθεί ότι ενώ ο Πλάτων αναφέρει ότι η καταστροφή της Ατλαντίδος έγινε 9000 περίπου χρόνια πριν την εποχή του Σόλωνος ή 9600 περίπου χρόνια π.Χ., εντούτοις περιγράφει μια κοινωνία που άνθισε ολοφάνερα στην Εποχή του Χαλκού. Όπως, όμως, είναι γνωστό από αρχαίες ιστορικές πηγές, οι Αιγύπτιοι μετρούσαν τα χρόνια με σεληνιακούς μήνες, οπότε η καταστροφή της Ατλαντίδος, με βάση το αιγυπτιακό σύστημα, χρονολογείται το 1300 π.Χ. περίπου, δηλαδή στην Εποχή του Χαλκού. Η χρονική αυτή αναθεώρηση πληροί μερικά από τα κριτήρια αναζητήσεως.

»Εν συνεχεία, μπορεί εύλογα να ισχυριστεί κανείς ότι η καταστροφή της Ατλαντίδος ταυτίζεται με την καταστροφή της Σαντορίνης στα τέλη του 17ου αιώνα π.Χ. περίπου, όταν μια παροξυσμική ηφαιστειακή έκρηξη βύθισε ένα μέρος του νησιού σε ένα μερόνυχτο και συγκλόνισε όλη τη Μεσόγειο και ακόμα πιο πέρα. Αλλά και όλες οι άλλες λεπτομέρειες της καταστροφής της Ατλαντίδος, όπως τις περιγράφει ο Πλάτωνας,

συμπίπτουν με αυτά που συνέβησαν στη Σαντορίνη. Την άποψη αυτή ενισχύει και η αναφορά του Πλάτωνα ότι η καταστροφή της Ατλαντίδος έγινε αιτία να στερέψει μια πηγή στην Ακρόπολη των Αθηνών. Όμως, η ύπαρξη της πηγής αυτής δεν ήταν γνωστή στην εποχή του. Από πού, λοιπόν, πήρε ο Πλάτων την πληροφορία αυτή; Προφανώς, από κάποιο ξεχασμένο απόηχο της καταστροφής της Σαντορίνης όπως και αυτός που επέζησε στα Αργοναυτικά του Απολλώνιου του Ρόδιου.

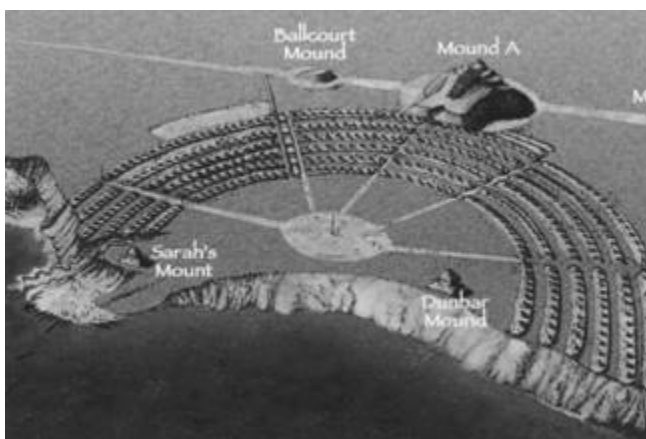
»Ξέρουμε, όμως, σήμερα ότι γεωλογικές καταστροφές ανεξαρτήτως σφοδρότητας δεν διαταράσσουν το υπόγειο νερά και δεν στερεύουν πηγές, παρεκτός και αν η πηγή απέχει λιγότερο από 125 μίλια περίπου από το επίκεντρο της αναταραχής. Άρα, η καταστροφή της Ατλαντίδος, σύμφωνα με τα παραπάνω, πρέπει να συνέβη στο χώρο του Αιγαίου και πρέπει να ταυτίζεται με αυτή της Σαντορίνης. Η αποδοχή της εκδοχής ότι η καταστροφή της Σαντορίνης τροφοδότησε την περιγραφή της καταστροφής της Ατλαντίδος, δηλαδή, πληροί μία σειρά από κριτήρια αναζήτησης, αλλά αφήνει και πολλά άλλα ακόμη εκκρεμή.

»Μπορεί στη συνέχεια, να ισχυριστεί κανείς ότι ο πόλεμος μεταξύ Αιγυπτίων και Ατλάντων, που αναφέρει ο Πλάτωνας, ήταν ο πόλεμος μεταξύ Αιγυπτίων και Λαών της Θάλασσας, που χρονολογείται τον 13ο αιώνα π.Χ. και που είναι ο πιο σημαντικός της εποχής. Οι ομοιότητες μεταξύ των περιγραφών, που δίνει ο Πλάτων και που δίνουν τα αιγυπτιακά αρχεία, είναι όντως τεκμηριωμένα εντυπωσιακές. Την ίδια περίπου εποχή, και οι Αθηναίοι έρχονται σε συρράξεις με ορισμένες φυλές που ανήκουν στους Λαούς της Θάλασσας (Άτλαντες κατά τον Πλάτωνα). Νικηφόροι σε όλους αυτούς τους πολέμους είναι οι Αιγύπτιοι και οι Αθηναίοι όπως και πάλι καταγράφει ο Πλάτων. Συγκεκριμένα, οι Αθηναίοι πολέμησαν εναντίον Μινωιτών στην Κνωσό (υπό τον Θησέα), εναντίον Κάρων στην Τροία, εναντίον Αμαζόνων στον Πόντο και στην Αττική (πάλι υπό τον Θησέα), αλλά και στη Λιβύη (υπό τον Ηρακλή). Να σημειωθεί ότι οι Αμαζόνες είχαν ορμητήριο τη Λιβύη και ότι οι Λίβυοι ήταν σύμμαχοι των Λαών της Θάλασσας. Η αποδοχή της εκδοχής ότι οι Άτλαντες ως πολεμική μηχανή ταυτίζονται με τους Λαούς της Θάλασσας, πληροί πρόσθετα κριτήρια αναζητήσεως.

»Η κατασκευή της μοναδικής και χαρακτηριστικής γεωμορφολογίας της Ατλαντίδος είναι το τρίτο καθοριστικό γεγονός, που έλαβε χώρα στην Εποχή του Χαλκού στην Αμερικανική Ήπειρο. Η γεωμορφολογία αυτή, μάλιστα, διακρίνεται αναγνωρίσιμα ακόμα και σήμερα. Να σημειωθεί, όμως, ότι αφού ολοκληρωθεί η περιγραφή της κατασκευής αυτής, θα ακολουθήσουν απαντήσεις σε δύο κρίσιμα ερωτήματα, που αυτόματα εγείρονται. Πρώτον, πήγαν όντως οι Έλληνες στην Αμερικανική Ήπειρο

τη προϊστορική εποχή και μπόρεσαν πράγματι να δουν εκεί την άτυπη αυτή γεωμορφολογία; Δεύτερον, τι πήγαν οι Έλληνες να κάνουν στην Αμερικανική Ήπειρο; Μόνον αφού απαντηθούν οι ερωτήσεις αυτές η όλη ανορθόδοξη προσέγγιση του θέματος θα πείσει για την δικαίωσή της.

»Από την τέταρτη χιλιετία π.Χ. εμφανίζονται στη Βόρεια Αμερική τύμβοι που ανέγειρε μια άγνωστη φυλή. Η κατασκευή τύμβων έφτασε στο απόγειό της εντατικότερης προσπάθειάς της μεταξύ 1600 και 1300 π.Χ. στη βορειοανατολική Λουιζιάνα σε μια τοποθεσία που ονομάζεται σήμερα Poverty Point και που βρίσκεται σε μια στενή γλώσσα ξηράς μήκους 130 μιλίων στην κοιλάδα του Μισισσιπή. Εκεί ανεγέρθηκαν έξι ομόκεντροι δακτύλιοι σε ημικυκλική διάταξη η οποία απολήγει σε γκρεμνό. Τη μέγιστη διάσταση της διάταξης καθορίζει προφανώς ο εξωτερικός δακτύλιος με διάμετρο 1,2 χλμ. Οι κορυφές των δακτυλίων απέχουν μεταξύ τους από 50 έως 90 μέτρα, διάστημα που αυξάνει προοδευτικά προχωρώντας από τον

Η δακτυλοειδής κατασκευή στο Poverty Point (είναι ευδιάκριτη ακόμα και σήμερα και μπορεί και έχει αεροφωτογραφηθεί).

εξωτερικό προς τον εσωτερικό δακτύλιο. Το ύψος των δακτυλίων είναι περίπου τρία μέτρα, οι δε κοιλάδες μεταξύ δακτυλίων έχουν πλάτος 25 περίπου μέτρα. Ενδέχεται, οι κοιλάδες να πλημμύριζαν όταν έβρεχε ή όταν υπερχείλιζε ο Μισισσιπής, δίνοντας την εντύπωση εναλλασσόμενων ζωνών ξηράς και νερού. Πέντε ακτινωτοί δρόμοι διασχίζουν ολόκληρο το σχηματισμό. Τέσσερις από αυτούς έχουν 5 μ. φάρδος και ένας έχει 11 μ. Τέλος, 2 μεγάλοι τύμβοι βρίσκονται στο εσωτερικό του ημικυκλικού σχηματισμού και άλλοι 4 εκτός του. Ο μεγαλύτερος από τους τύμβους έχει ύψος 23 μ., βρίσκεται στο μέσον του ημικυκλικού τόξου ακριβώς εξωτερικά του και φαίνεται να εξυπηρετούσε κάποιο λατρευτικό σκοπό. Η όλη αυτή κατασκευή απεικονίζεται στο παραπάνω σχήμα.

»Υπολογίζεται ότι χρειάστηκαν πάνω από ένα εκατομμύριο μ³ γης για να διαμορφωθεί ο σχηματισμός αυτός κι ακόμα περισσότερα χρειάστηκαν για να ισοπεδωθεί η τοποθεσία ανέγερσής του. Πρόκειται, δηλαδή, για ένα απίστευτα γιγάντιο και εντυπωσιακό έργο, που εξελίσσονταν αιώνες και φαίνεται να ξεκίνησε ήδη από το 1800 π.Χ.

»Προτείνεται η αποδοχή της εκδοχής ότι το Poverty Point ταυτίζεται με την Ατλαντίδα από πλευράς γεωμορφολογίας και μόνο. Το Poverty Point πλησιάζει την περιγραφή του Πλάτωνα τόσο καλά όσο κανένας άλλος σχηματισμός στον κόσμο. Να σημειωθεί, επίσης, ότι ο Πλάτων περιγράφει ένα κανάλι μήκους 1850 χλμ. περίπου, φάρδους 185 μ. περίπου και βάθους 31 μ περίπου μέσω του οποίου έφθαναν αγαθά με πλωτά μέσα από την ενδοχώρα στη μητρόπολη της Ατλαντίδος. Η ύπαρξη του καναλιού αυτού, που παρεμπιπτόντως είναι και ένα από τα 42 κριτήρια αναζήτησης, αγνοείται συστηματικά από τους αναζητητές της Ατλαντίδος, αλλά ταιριάζει στο Μισισιπή. Ο Μισισιπής έχει μήκος 2700 χλμ. περίπου από την περιοχή των Μεγάλων Λιμνών, από όπου και πηγάζει, μέχρι το Poverty Point από όπου διέρχεται για να εκβάλλει στον Κόλπο του Μεξικού. Να σημειωθεί ακόμα ότι ο Πλάτων τοποθετεί την Ατλαντίδα “απέναντι” από τα Γάδεια, που βρίσκονται έξω από τις στήλες του Ηρακλέους στον Ατλαντικό, υπόδειξη συμπεριλαμβανόμενη στα κριτήρια αναζητήσεως. Πράγματι, το Poverty Point έχει γεωγραφικό πλάτος ~330 N και τα Γάδεια ~360 N.

»Από που, τώρα, μπορεί να πήρε πληροφορίες ο Πλάτων για την ύπαρξη και τη μορφολογία του Poverty Point; Προφανώς τις πήρε από τους Αιγύπτιους ιερείς μέσω του Σόλωνος και από αυτόν μέσω του Κριτία, όπως ο ίδιος ισχυρίζεται, αλλά και ενδεχόμενα από άγνωστους στο ευρύτερο κοινό της εποχής Ελληνικούς θρύλους. Όμως, και οι δύο αυτές πηγές πληροφοριών είναι αξιόπιστες μόνο και εφόσον οι Αιγύπτιοι και οι Έλληνες ταξίδευαν στην Αμερική κατά τους προϊστορικούς χρόνους και σχημάτισαν ιδίαν αντίληψη των πραγμάτων. »Όσον αφορά τους Αιγυπτίους, αναγνωρίσιμα ίχνη νικωτίνης και κοκαΐνης βρέθηκαν σε ταριχευμένα σώματα, γεγονός που αποδεικνύει ότι οι Αιγύπτιοι διατηρούσαν επικοινωνία με την Αμερική. Όπως είναι γνωστό, και τα δύο φυτά ευδοκούν μόνο στην Αμερικανική Ήπειρο, οπότε έπρεπε απαραίτητα να εισάγονται στην Αίγυπτο για να χρησιμοποιούνται σε ταριχεύσεις. Όσον αφορά τους Έλληνες (2), ο Πλούταρχος στο άγνωστο στους πολλούς έργο του “Περί του Εμφαινομένου Προσώπου τω Κύκλω της Σελήνης” περιγράφει με λεπτομέρειες ταξίδι στην Αμερική. Είναι δε τόσο καλή η περιγραφή του ώστε μπορεί κανείς να παρακολουθήσει τη θαλάσσια διαδρομή των

προϊστορικών ποντοπόρων από τις Βρετανικές Νήσους στην Ισλανδία, Γροιλανδία και Νέα Γη με κατάληξη τον Κόλπο του Αγίου Λαυρέντιου (σημερινές ονομασίες). Προσθέτως, οι αποστάσεις, που αναφέρει ο Πλούταρχος, είναι σωστές και οι χρόνοι πλεύσης, που προσδιορίζει, συμφωνούν με σημερινές προσομοιώσεις χρησιμοποιώντας κωπήλατα σκάφη εφοδιασμένα με πανί. Να σημειωθεί ότι οι προϊστορικοί Αιγαιοπελαγίτες είχαν τις ναυπηγικές, ναυτικές και αστρονομικές ικανότητες να αποτολμήσουν τέτοιο απαιτητικό ταξίδι και ότι είχαν αποδεδειγμένα επισκεφθεί τις Σκανδιναβικές ακτές του Ατλαντικού. Όμως, οι σκοτεινοί αιώνες, που επικράτησαν στην Ελλάδα μετά την κατάρρευση της Μυκηναϊκής εποχής, έσβησαν από τη μνήμη του ευρύτερου ελλαδικού πληθυσμού πάμπολλα ιστορικά δεδομένα, όπως επεσήμαναν στον Σόλωνα και οι Αιγύπτιοι ιερείς.

»Τρεις δε πληροφορίες, που δίνει ο Πλούταρχος είναι σηµαδιακές. Αναφέρει, συγκεκριμένα, ότι στη διάρκεια του ταξιδιού η νύχτα κρατούσε μια ώρα (άρα, οι τότε ναυτικοί χάραζαν πορεία πάνω από τον Αρκτικό Κύκλο), η θάλασσα ήταν πλωτή (δεν υπήρχαν πάγοι να εμποδίζουν την πλεύση⁽³⁾ – το κλίμα τότε ήταν πράγματι ηπιότερο) και ο κόλπος (του Αγίου Λαυρέντιου) που κατέληγε το ταξίδι, ήταν στην ίδια ευθεία (ίδιο παράλληλο) με την Κασπία Θάλασσα (όντως 470 Β και στις δύο περιπτώσεις). Ο Πλούταρχος ακόμα αναφέρει, έμμεσα μεν πλην σαφώς, ότι οι Έλληνες είχαν εγκατασταθεί στη μεγάλη ήπειρο πέρα από τον πραγματικό ωκεανό σε μακρόχρονη βάση. Διευκρινίζει, μάλιστα, ότι κάθε τριάντα χρόνια πραγματοποιούνταν ένα εορταστικό ταξίδι στην απέναντι ήπειρο.

»Τι κίνητρο, όμως, είχαν οι Έλληνες για να βρίσκονται στην Αμερική; Πριν περίπου ενάμιση αιώνα διαπιστώθηκε ότι στη περιοχή των Μεγάλων Λιμνών της Β. Αμερικής και, ειδικότερα, στη περιοχή της λίμνης Superior, υπάρχουν επιφανειακά κοιτάσματα καθαρού χαλκού. Αμερικανοί αρχαιολόγοι μελέτησαν την περιοχή και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι μια άγνωστη προϊστορική φυλή, που πέρασε χωρίς να αφήσει εμφανή ίχνη της παρουσίας της, εκμεταλλεύθηκε συστηματικά τα κοιτάσματα αυτά στη διάρκεια της Χαλκοκρατίας από περίπου την 4η χιλιετία π.Χ. μέχρι περίπου το 1300 π.Χ. Ανεπίσημες εκτιμήσεις τοποθετούν την συνολική εξόρυξη χαλκού στο ίδιο διάστημα στους 500 χιλιάδες τόνους, που κανείς δεν ξέρει που πήγαν. Σε μια εποχή, λοιπόν, κατά την οποία όλος ο αρχαίος κόσμος διψούσε κυριολεκτικά για χαλκό, υποστηρίζεται εδώ ότι Αιγαιοπελαγίτες ποντοπόροι ανέλαβαν την εξόρυξη χαλκού στην Αμερική καθώς και τη μεταφορά και εμπορία του μετάλλου στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου. Έτσι εξηγείται και δικαιολογείται η παρουσία Ελλήνων στην Αμερική και έτσι εξηγείται η ευρύτατα διαδεδομένη χρήση μεγάλων ποσοτήτων χαλκού στην Ευρώπη.

»Να σημειωθεί ότι οι Έλληνες είχαν πρόσβαση στις Μεγάλες Λίμνες, και κατ' επέκταση στα ορυχεία χαλκού, είτε μέσω του ποταμού Αγίου Λαυρέντιου και παραποτάμων είτε μέσω του Κόλπου Hudson και ποταμών. Επίσης, είχαν πρόσβαση στο Μισισσιπή από τις Μεγάλες Λίμνες απευθείας ή/και μέσω παραποτάμων. Μέσω δε του Μισισσιπή είχαν πρόσβαση στο Poverty Point και στον Κόλπο του Μεξικού.

»Ποια, όμως, ήταν η κατάληξη της μεταλλευτικής και εμπορικής αυτής δραστηριότητας; Είτε οι κλιματολογικές συνθήκες άλλαξαν στη Βόρεια Θάλασσα και εμφανίστηκαν πάγοι που εμπόδιζαν τη ναυσιπλοΐα, είτε οι συνθήκες συμβίωσης με τοπικές φυλές στη Αμερική άλλαξαν και από φιλικές ή ανεκτικές έγιναν εχθρικές, ή και τα δύο, τερματίζοντας την παρουσία των Ελλήνων στην Αμερική. Το πιθανότερο, όμως, είναι ότι η χρήση σιδήρου έφερε το τέλος της Χαλκοκρατίας και μαζί με αυτό ατόνησε και την ανάγκη για χαλκό. »Τι απέγινε τότε ολόκληρος ο στόλος των Μεσογειακών ναυτικών και συνάμα εμπορών χαλκού; Προφανώς έμεινε χωρίς αντικείμενο ύπαρξης, αλλά φαίνεται ότι δεν παροπλίσθηκε. Ίσως, τα άνεργα πληρώματά του ξεκίνησαν μεγάλης κλίμακας ληστρικές επιδρομές για καθαρά πλέον λόγους επιβίωσης και έμειναν γνωστά στην ιστορία ως οι Λαοί της Θάλασσας. Είναι αξιοσημείωτο ότι ορισμένα φύλα από τους Λαούς της Θάλασσας έμεναν με τις οικογένειές τους στα πλοία. Την ίδια τακτική φαίνεται να ακολουθούσαν και στην Αμερική οι εξορύκτες και μεταπράτες χαλκού, αφού δεν άφησαν πουθενά εμφανή ίχνη της διαβίωσής τους στη περιοχή των ορυχείων παρεκτός μεταλλευτικά εργαλεία. Άλλωστε και ο Πλούταρχος αναφέρει ότι τα Ελληνικά ποντοπόρα πληρώματα κουβαλούσαν στα πλοία τους όλα τα απαραίτητα εφόδια για μακρόχρονη παραμονή στη ξενιτιά.

»Συμπερασματικά, η αποδοχή και των παραπάνω τριών ανορθόδοξων εκδοχών μαζί, ικανοποιούν και τα 42 κριτήρια αναζητήσεως της χαμένης Ατλαντίδος.

15. Τελική Προσφώνηση

Αντώνη, φίλε μας αγαπημένε,
Σου ευχόμαστε καλό ταξίδι στην ουράνια Σαντορίνη σου. Δεν υπάρχει άλλωστε πιο όμορφος παράδεισος από αυτήν. Είμαστε βέβαιοι ότι και εκεί, που βρίσκεσαι, θα γαληνεύεις τις ψυχές όλων μας, ζώντων τε και τεθνεώτων, με την ηρεμία σου, την γλυκύτητά σου, την αθωότητά σου, την αγάπη σου, τις γνώσεις σου και την δύναμή σου.

Παναγιώτης Κ. Μητροπέτρος

Ο Ηνίοχος του άρματος και ο Ηνίοχος της ψυχής